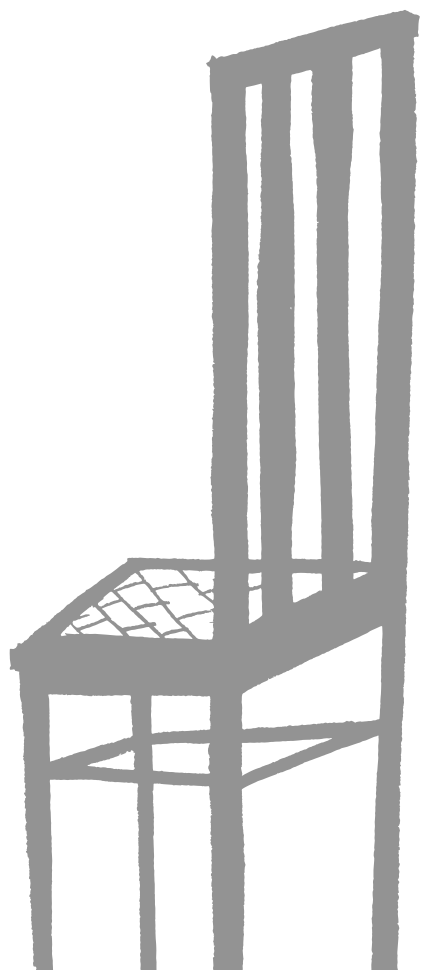

Sissi Katz

Maxwell
Sternin
tutkimukset

TAMMI

Sissi Katz

Maxwell Sternin tutkimukset

TAMMI

HELSINKI

© Sissi Katz ja Tammi 2019
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
ISBN 978-952-04-0494-9
Painettu EU:ssa

*Et ole vapaa olosuhteista. Olet
vapaa päättämään miten suhtaudut
olosuhteisiin.*

VIKTOR E. FRANKL

Kirjoittaessani olen lähes onnellinen: silloin tiedän kuka olen. Otan riskejä ja vapauksia kuvaillessani maailmaa jota en tunne, hylkään luonnonlait tarpeettomina. Kirjoitan paikoista joissa en ole käynyt tai joita ei ole edes olemassa, ja ajasta jona en ole elänyt tai jota meidän kellomme ei osaa mitata. Aloitan kadunkulmasta ja kulmaviivoittimesta, jonka avulla sumusilmäinen punatukkainen mies piirtää toimistonsa ja erään Pariisin esikaupungissa sijaitsevan kadun välille viivan. Sillä kuten tähtitieteilijä Nicolas Louis de Lacaille havaitsi aikanaan Hyväntoivonniemellä, ihmiset katselevat mielellään tähtitaivasta, etsivät Skorpionin tähdistöä ja odottavat. He odottavat tähdenlentoa ja onnenpotkua. He odottavat vapautta. Tämä kaikki on nyt mahdollista, kun haavat ovat parantuneet ja he eivät enää lymyile bunkkeissa ja pommisuojoissa. Kulmaviivoittimella on piirretty uusia rajoja metsiin, meriin ja jokisuistoihin, mutta nämä rajat eivät kahlitse kadunkulmien odottelijoiden ajatuksia. Kenties he odottavat, että Eisenhowerista tulee presidentti, joka valloittaa koko avaruuden ja tuon himmeän tähdistön.

Samassa jostain leviää asfaltin pistävä katku. Kadunkulmien odottelijat ja pikimiehet peittyvät hetkessä savuun

Barber Green -asfaltinlevityskoneiden pauhatessa heidän ohitse. Maapallo on juuri saamassa uuden tulikuuman kivimurska-bitumi-päällysteen. Kaikki osaset liikkuvat ja nytkähtelevät; rattaat pyörivät ja männät toistavat loputonta liikesarjaa. Etikanvalmistajat, leimaajat, liimaajat ja hattutehtaiden vanutus- ja venytyskonetyöntekijät häärivät omissa puuhissaan. Niin ja sitten on vielä verkatehtaiden tasatahtiin jyskyttävät kutomakoneet ja ruutuessuisien naisten saumaton letka, joka purkautuu illansuussa tehtaan portista ulos kellokorttilaitteen naksahduksien tahdittamana. Kaupunki ei nuku koskaan. Heidän tilalleen astuvat yötyöläiset: turkistehtaiden smirklaajat, anturan hierontajat, kumikoron kiertäjät ja hehkulampputehtaiden hehkuttajat. Maxwell Stern seisoo eräässä kadunkulmassa pienen lehtikioskin edessä joulukuun kuudentena päivänä Borsalino-hattu päässään. Kiireinen ohikulkija ostaa sanomalehden ja tupakka-askin. Tuore painomuste tarttuu hänen käteensä muodostaen uudenlaisen tarinan iholle; alkuperäisen tarinan peilikuvan. Meillä on vielä vapaus muuttaa jo kirjoitettua tarinaa.

– Miksi Maxwell Stern ei käyttänyt Trilby-hattua? Trotskitivasi.

– Trilby-hattu on liian hieno Maxwellille. Sitä käyttivät rikkaat miehet lyödessään vetoa ravurinsa puolesta tai astuessaan ulos Pastis à GoGo -klubilta rakastajatar kainalossaan. He käyttivät Trilby-hattua rakastellessaan ja häipyessään vähin äänin asunnosta kalpeaan aamuun. Etsivä Maxwell Sternin elämä ei ollut kovinkaan loistokasta. Hän oli kadunkulmien odottelija, eräänlainen ilmapuntari, joka tarkkaili herkeämättä lähestyvää korkeapainetta ja mahdollisia pakoreittejä. Näiden ominaisuuksiensa

ansioista kadunkulmien odottelijat olivat yhä elossa mutta eivät uskaltaneet elää. Maxwell Stern ei kuulunut yhteenkään yksityiseen herrakerhoon, hän ei ollut koskaan lyönyt vetoa hevoskilpailussa eikä liikkunut ylipäättään noissa hienostuneissa piireissä, joita ympäröivät salamavalot ja kauniit naiset. Hän etsi savuisista takahuoneista kadotettuja tai kadonneita ja liikkui alati paikasta toiseen tuntematta kuitenkaan levottomuutta. Ei, hän tunsu pelkkää tyhjyyttä. Sillä levottomuus kumpuaa energiasta mutta tyhjyys sen puutteesta. Eikä hän välittänyt niistä Gitanestumpeista, joita Trilby-hattuiset miehet heittelivät ravidan katsomon raoista ruostuneille ratakiskoille, kun hän itse teki siellä tutkimuksiaan. Sillä ennen pitkää nurmikko peittäisi ne alleen, niin kuin se oli peittänyt kiskojen lahonneet poikkipuut ja kadonneiden jäljet.

– Hän olisi silti voinut käyttää Trilby-hattua edes joskus, vaikka lauantai-iltaisina, Trotski ehdotti. – Kenties etsivä Sternin elämä ei olisi silloin rajoittunut noihin siivottomiin kadunkulmiin ja hylättyihin ratakiskoihin. Ehkä hän olisi voinut piipahtaa Pastis à GoGo -klubilla nauttimassa lasillisen tai jopa humaltua viinistä ja naisten verkkosukkahousuin verhoilluista pulleista valkoisista reisistä.

– Ei, minun etsiväni on matalan profiilin mies, pelkkä häivähdys laskuveden aikaan, niin että häntä saa oikein etsimällä etsiä kirjan sivuilta. Eikä häntä sieltäkään aina löydä, ellei satu olemaan erityisen valpas lukija. Jos haluat toisenlaisen hahmon, kirjoita oma kirjasi.

– Olen jo kirjoittanut, sen nimi on ”Paco-sissin bensasema”.

Katselin valkoista seinää. Se oli värikartan sävyä nimeltä kyyhky. Oliko se valittu tähän kuulusteluhuonee-

seen nimensä vuoksi, muistuttamaan että istuessaan tässä ihminen oli pelkkä häkkilintu? Tynnyrilliseen kyyhkynvalkoista oli sekoitettu pisara kaoliinin harmaata. Kuvittelin näkeväni tuon pisaran levitettynä äärettömään seinään, sillä tämä oli hetki, jolloin piti pysyä hiljaa. Jos olisin avannut suuni, sieltä olisi pulpahdellut sarja kysymysmerkkien peilikuvia: S-kirjaimia joiden alapuolella oli piste. Jos ne lausuttaisiin samoin kuin hepreassa, suustani pääsisi ulos: sisisisisisisisisi.

– Lopeta! Trotski huudahti. – Se on SISSI. Valitsin sen koska pidin nimestä.

Trotski suoristi selkänsä ja haroi muutaman kerran sojottavaa mustaa tukkaansa. Näillä eleillä hän osoitti olevansa kuulustelija, tämän sellin valtiias.

– Oletko varma, että tavatessasi Georginan oli joulukuun kuudes päivä? Trotski kysyi jättäen Maxwell Sternin seisomaan erääseen pariisilaiseen kadunkulmaan lehtikioskin eteen ja Paco-sissin bensiininkatkuiselle asemalleen.

– Olen aivan varma, sillä kirjoitin juuri silloin kirjani toista kappaletta, jossa eletään samaista päivää.

– Onko etsivä Maxwell Stern todellisuudessa sinun Maxwellisi?

– Ei tietenkään ole. Heillä nyt vain sattuu olemaan sama nimi. Onhan sinullakin sama nimi kuin bolševikkivallankumouksellisella. Oletko sinä siis todellisuudessa Lev Trotski?

Vanhempi konstaapeli Trotski näytti ärtyneeltä. Hän tyytyi murahtamaan vastaukseksi ja syventyi kuulustelusellin pöydällä lojuviin paperipinoihin. Trotski oli murahetelija, jonka aikeista ja ajatuksista ei saanut selvää. Ne olivat varmasti ankaria ja syyttäviä. Ehkä juuri siinä oli

hänen olemassaolonsa ydin. Vai kuuluiko hän sittenkin ytimettömiin ihmisiin? Ytimettömään ihmiseen ei tehonnut sääli, ei raivo eikä neutronimyrsky. Ytimetön ihminen oli kuin saippuakupla, joka yhtyi toisiin saippuakupliin liukkaana ja läpinäkyvänä ja haihtui pois pelkämä kosketuksesta.

– Ketä Maxwell odotti?

– Hän odotti miestä, joka oli soittanut hänelle edellisenä päivänä lounasaikaan. Maxwell oli juuri levittänyt työpöydälleen palan patonkia ja ollut haukkaamaisillaan haisevaa Roquefort-juustoa, kun puhelin pärähti. Roquefort mureni hänen kädessään ja paljasti penicillium roqueforti -homeen vihreänharmaat aikaansaannokset. Maxwell painoi puhelimen mustaan luuriin juustoiset sormensa ja kuunteli Trevor Blancetiksi esittäytynyttä miestä. Hänen puheessaan esiintyi useita alisteisia sivulauseita. Tämä mies oli varmasti alistanut ne kova-kouraisesti, Maxwell ajatteli. Hänelle piirtyi kuva poliittisesti aktiivisesta tukevasta miehestä, joka oli ilmeisen korkeassa asemassa. Kenties hänellä oli kytköksiä Algerian sotaan tai jopa määräysvaltaa näissä asioissa. Oliko hän vastuussa ihmishengistä? Keskusteluja näistä asioista käytiin samettisessa kabinetissa Seinen toisella puolella, muttei koskaan tällä puhelinlinjalla. Tämän vaikutelman Maxwell Stern sai puhelimesta pienessä toimistossaan Notre Damen kirkon katveessa lounastaukonsa aikana.

– Mitä joulukuun kuudentena päivänä tapahtui?

– Kirjassa vai tosielämässä?

1

Maxwell Stern oli hermostunut. Yleensä hän tapasi asiakkaitaan jossain matalan profilin paikoissa, kuten juna-
asemilla, yökahviloissa tai kapakoissa, joissa ihmiset olivat joko sammuneet pöytiinsä tai menettäneet lopullisesti valonsa. Hän tapasi asiakkaitaan valomerkin räpsähtäessä, hetkenä jolloin sekä asiakkaan että hänen omat mustuaisensa olivat juuri laajentuneet ja heti perään supistuneet ja jolloin sanottiin jotain merkityksetöntä, kuten: ”Glenn Miller on mahtava pasunisti.” Todellisuudessa tällä lauseella oli enemmän merkitystä kuin yhdelläkään niistä keskusteluista, joita sinä iltana oli käyty koko kapakassa. Keskustelut kuulostivat kenties mutkikkailta tai jopa älykkäiltä, ne saattoivat liikkua Chennain kiehuvaassa kuumuudessa, kirkasvärisen temppelin raunioilla, siirtomavallan raunioilla, Algerian sodan raunioilla ja lopulta koko ihmiskunnan raunioilla, mutta Millerin pasuuna päihitti ne kaikki. Lausahdus oli kiistattomasti totta ja katki sisälleen toisenlaisenkin totuuden. Se oli tunnuslause, jolla tunnistettiin oikea henkilö väärin ihmisten joukosta. Trevor Blancet oli kuitenkin saanut Maxwellin muuttamaan toimintatapojaan, ja he olivat sopineet tapaamisen Rue Saint Honoren ja sen erään poikkikadun vilkkaaseen kulmaan.

Maxwell vilkaisi nopeasti peilikuvaansa kenkäliikkeen näyteikkunasta. Ryhti oli suora, mutta hattu hie-
man vinossa. Laumoittain toisiinsa nojailevia nuorukai-
sia valui katua pitkin kädessään kylttejä ja banderolleja.
He olivat kokoontumassa osoittaakseen mieltään Alge-
rian sotaa vastaan. Maxwell Stern oli tyytymätön tähän
paikkaan ja niihin olosuhteisiin, jotka vallitsivat tämän
kadun kulmassa. Pahimmassa tapauksessa hän joutuisi
mielenosoittajien, vastamielenosoittajien ja poliisin tuli-
linjalle tai kenties hän seisoi jo tuolla linjalla. Se oli näky-
mätön viiva, joka piirtyisi kohta esiin väkivaltaisesti, väen
ja vallan syöksyessä toistensa kimppuun.

Trevor Blancet oli myöhässä. Maxwell tiesi että näissä
hommissa viivytys merkitsi aina jotain ikävää. Hänen
olisi pitänyt lähteä, jättää homma sikseen, mutta silti hän
yhä seisoi kadunkulmassa ja katseli ohikulkevaa ihmis-
massaa. Kukaan ei näyttänyt hänen mielikuviansa Trevor
Blancetilta, ja mitä kauemmin hän tuijotti kulkuetta, sitä
enemmän se alkoi muistuttaa tuhatjalkaista, joka eteni
katua pitkin kohdatakseen kulman takaa syöksyvät tora-
kat panssarikilpineen. Ohikulkeva nuorukainen tunki
hänen käteensä pamfletin. Sen J-kirjaimet olivat tipah-
taneet muita kirjaimia alemmas. Maxwell työnsi pamfle-
tin mukaansa nappaaman kirjan väliin. Hän oli valinnut
sen täysin sattumanvaraisesti toimistonsa kirjahyllystä,
jonne oli tungettu proosaa, romanttista runomittaa,
mitatonta kaunokirjallisuutta ja kaunistelematonta asia-
tekstiä. Kirjahylly edusti jonkinlaista epäasiallisen arkis-
toinnin kultaista standardia. Kirjojen välistä löytyi tie-
toja toimeksiantajista, etsityistä ja jo löydettyistä ihmi-
sistä, sekä niistä ihmisistä, joita ei koskaan etsittäisi.
Katonrajaa hipovilla neljämetrisillä hyllyillä lojui kasoit-

tain papyruksia ja pieniä käärojä, mutta myös valokuvia ja sanomalehtileikkeitä.

Hontelo ja hermostunut mies ilmaantui hänen viereensä.

– Travis Blancet, me puhuimme eilen puhelimesta.

Mies työnsi ruskean kirjekuoren Maxwellin kouraan samaan tapaan kuin nuorukainen oli hetkeä aikaisemmin työntänyt pamfletin. Maxwell ei ollut koskaan puhunut miehen kanssa. Puhelimen miehellä oli ollut paksu rasva-kerros vakauttamassa liian nopeita liikkeitä, pehmentämässä kaikenlaisia kolhuja ja peittämässä nuhjuisia sisuskaluja. Maxwell Sternin edessä seisova mies sen sijaan oli ruipelo, ja Maxwell saattoi kuvitella, kuinka tämän ranka rutisi ohuen popliinitakin alla.

– Missä Trevor Blancet on?

– Herra Blancet, olipa hänen etunimensä sitten Travis tai Trevor, joutui eilen onnettomuuteen. Hän törmäsi toimistossaan Intian valtameren mineraali- ja fossiilivirastossa Smith & Wessonin kylmään piippuun. Se painui hänen kulmakarvojensa väliin ja jätti siihen kastinmerkin ikuisiksi ajoiksi. Hän on nyt siirtynyt korkeimpaan mahdolliseen kastiin. Minä olen hänen sanansaattajansa ja viimeinen viesti kuuluu näin: ”Etsikää Liz London.” Hän liikkuu tietävästi Paco-sissi-nimisen miehen seurassa.

Maxwell ei tiennyt kenen kanssa oli joutunut tekemisiin, mutta tiesikö sitä oikeastaan koskaan näissä hommissa? Tiesikö elämässä ylipäänsä, kenen kanssa oli tekemisissä?

Hän sujautti kirjekuoren pamfletin seuraan kirjan väliin. Kirjan nimi oli ”Paco-sissin bensa-asema”.

Nyt kun minun kirjani oli syönyt konstaapeli Trotskin kirjan, oli jouduttu kiusalliseen tilanteeseen. Kiusalliseen siinä mielessä että Trotskista saattoi tuntua, että kiusasin häntä, eikä hänen sietokykynsä ollut paras mahdollinen. Ei varsinkaan kun Maxwell Stern seisoi Rue Saint Honoren kulmassa seurassaan väärä mies, joka oli kaikesta kukkuraksi tullut paikalle myöhässä, puhumattaakaan siitä että oikea mies oli siirtynyt jo tuonpuoleiseen. Tästä eteenpäin minun ja Trotskin kohtalot kietoutuisivat peruuttamattomasti toisiinsa emmekä me enää keskustelisi sellaisilla sanoilla kuten ”kyllä, hyvä idea, jatka siitä, olet oikeassa” vaan sanoisimme ”ei, epäilen, näinköhän, ei missään nimessä”. Me voisimme kannatella toisiamme kevyessä nosteessa pilvien sekaan ja jatkaa pilvien päälle tai vetää toistemme rimpuilevat ruumiit sellaisiin syvyyksiin, joissa aurinkokin oli kuollut. Näissä höyrypilvissä tai pimeimmissä syvyyksissä kulkisivat myös Maxwell Stern ja Paco-sissi, halusivatpa he tai eivät.

Maxwell mietti hetken mihin suuntaan lähtisi. Jos hän ajalehtisi mielenosoittajien letkassa seuraavaan kadunkulmaan, ehkä Comédie-Françaisele asti, tie saattaisi katketa milloin tahansa poliisimuuriin tai päähän sinkoavaan pulloon. Huonolla tuurilla hän joutuisi putkaan ja vielä huonommalla St Michellen sairaalan loisteputkien valaisemaan makuusaliin. Maxwell tiesi, että makuusali oli vain kiertoilmaus, että oikea nimitys paikalle oli ”mädäntymisloukku” ja että hoitajat, lääkärit ja nunnat tarkkailivat mädäntymisloukun tapahtumia herkeämättä. He huomasivat kuinka elohopea kaasuuntui loisteputkissa ja virta kulki putkien läpi, sen kuinka kuristin rajoitti sähkövirtaa ja toisaalta hapen kulkua potilaiden henkitorvissa. He

havaitisivat elohopean kipuamisen kuumemittarissa ja kaiken sen elollisen ja elottoman materian, joka varastoitui kukin omaan pitkulaiseen putkiloonsa: näyteputkeen, loisteputkeen, henkitorveen tai ruokatorveen. Maxwell pelkäsi sairaalan rautasänkyjä, joita valkoessuiset hoitajat ja lääkärit ympäröivät aamu- ja iltaraportin aikana kuin lauma kuolemanenkeleitä. Välillä he jumiutuivat kiertämään yhtä ja samaa sänkyä kuin neuroosin riivaamina, aina uudestaan, kymmeniä tai kenties satoja kertoja, kunnes sänkyäkkiä tyhjensi. Hauras ruumis kipattiin vanhan Fletcherin avauspöydälle, ja nunna lausui henkäykseltä kuulostavan Ave Marian. Fletcherin lempinimi oli Butcher, ja useimmat potilaat muistivat hänet vielä niiltä ajoilta, jolloin hän sulloi kanoja heidän verkkokasseihinsa pienessä lihakaupassaan Rue de Bellevillellä. Näky toi miesasiakkaiden mieleen Pastis à GoGo -klubin naisten pulleat reidet, jotka pursuivat valkoisina verkkosukkahousujen silmukoista. Eivätkä naisetkaan kanaa ajatelleet vaan soppaa, jonka he keittäisivät illalla miehelleen, ja sitä soppaa, johon olivat joutuneet ja jonka vuoksi joutuivat keittämään sopan illalla miehelleen. Mutta kiehuvien kanasoppien aikaa oli seurannut laihojen liemien ja lopulta tyhjien kattiloiden aikakausi. Fletcher oli siirtynyt myymään tiskin alta, ja asiakkaat olivat muuttuneet päivä päivältä hiljaisemmiksi. He eivät enää vaihtaneet päivän kuulumisia tai kuiskutelleet uusimpia juoruja. Myöhemmin kun Fletcher sulki Rue de Bellevillen lihakaupan ja siirtyi sairaalaan, asiakkaat makasivat kuolemanhiljaisina hänen pöydällään.

Hontelo sanansaattaja katosi mielenosoittajien sekaan, mutta Maxwell valitsi sivukadun. Kirja poltteli kainalossa, aivan kuin sinne olisi kaatunut pullollinen Alt-Innsbruck-kölninvettä. Sitä samaa mentolilta ja tupakkakasvin

kukinnoilta tuoksuvaa keltaista nestettä, jota hän taputteli kasvoilleen höylättyään partansa. Se oli mieltä kirkastavaa ainetta, se sai ajattelemaan selkeästi. Toisaalta vaisto, johon Maxwell luotti enemmän kuin koskaan kehenkään ihmiseen, neuvoi heittämään kirjan välittömästi vihreään roskalaatikkoon toimeksiantoineen päivineen. Mutta vanhempi konstaapeli Trotski ei olisi ilahtunut siitä. Ei, hän olisi raivostunut jos hänen työllä ja tuskalla kirjoittamansa kaksisataa sivua heitettäisiin Pariisin ensimmäisen kaupunginosan roskalaatikkoon.

Päästyään toimistolle Maxwell avasi Paco-sissin bensa-aseman kohdasta, johon oli työntänyt sekä pamfletin että kirjekuoren, ja alkoi lukea.

Bensapumppu jyskytti kaksitahtista ruosteisen avolavan sisuksiin samaan tahtiin kuin palmu piiskasi katonrajan Coca-Cola-kylttiä ja Quaker State -mainos kolisi ketinkiensä varassa. Ne varoittivat Paco-sissiä lähestyvistä myrskystä.

”Pitää mennä”, Statterton huusi, iski rypistyneen setelin Paco-sissin öljyn tahrimaan käteen ja kurvasi pihalta hiekkatielle. Liz oli juossut hetkeä aikaisemmin sisään. Oli jo kiire vetää ikkunat säppiin ja sulkea ovi ennen kuin se lentäisi taivaan tuuliin. Peltitynnnyreiden pauke peittyi aallokon voimistuvaan kohinaan. Kaikki saisi nyt jäädä, Paco-sissi ajatteli. Kuin vahvistukseksi hänen ajatukselleen ulko-ovi moskiittoverkkoineen kierähti saranoitensa ympäri ja pauskautui talon laudoitusta vasten muttei hajonnut. Paco-sissi tunsii ensimmäiset pisarat nenänpäässään ja juoksi bensa-aseman suojaan. Tyhjä peltitynnnyri kieri vinhaa vauhtia hiekkatien suuntaan. Myrsky pyyhkäisisi kohta koko saaren yli.

Paperiveitsi halkaisi kirjekuoren pitkän sivun. Se toi suoraviivaisuutta mutkikkaaseen tehtävään, joka pian paljastuisi toisen, jo valmiiksi avatun kuoren sisältä. Maxwell luki vasemmasta yläkulmasta: ”BY AIR MAIL, PAR AVION.” Kerrassaan hienostunut fraasi, hän ajatteli. Voisiko kukaan muu postilaitoksessa lausua nuo sanat kuin markiisitar tai seikkailija? Siis Kuninkaallises-
sessa postilaitoksessa, hän tarkensi ja ymmärsi yhä välttelevänsä itse toimeksiantoa. Kirjekuoren oikeaa laitaa korosti hailakan oranssi vesitasoa esittävä postimerkki: Territory of West Indian Ocean. Leimasta ei saanut selvää, sillä kirje oli kastunut trooppisessa sateessa, kuivunut valtavassa juuttisäkissä satojen kuorien puristuksessa ja lopulta lojunut viikkoja herra Barraquandin pimeässä postilokerossa Rue Bonouvierilla Pariisin esikaupunkialueella. Nyt kirjekuori oli kuitenkin hänen työpöydälään. Maxwell asetti kulmaviivoittimen kartalle etsivätoimistonsa ja Rue Bonouvierin välille. Paikka sijaitsi suoraan itään hänen toimistostaan. Hetkeä myöhemmin kun hän veti kuoresta esiin Liz Londonin kuvan, ilmansuunnat menivät sekaisin ja oli vaikeaa löytää enää minnekään perille, sillä kaikki määränpääät tuntuivat vain välietapeilta. Sama kiharatukkainen nainen oli tullut hänen uniinsa, istunut ikkunalaudalla paloportaiden edessä mustat aurinkolasit päässä ja seissyt suuren kullanuskeaksi muuttuneen tammen edessä Central Parkissa. Oli syksy, oli sunnuntai, syksyinen sunnuntai Central Parkissa. Oliko nainen itkenyt? Maxwell oli erotavinaan kyyneleen hänen poskellaan. Se vaivasi häntä ja teki hänen olostaan riutuneen.

Kirjeet olivat sileitä mutta eivät siloteltuja. Maxwell analysoi ne nopeasti mielessään. Teksti ei ollut koukeroista ja

pikkutarkkaa. Nainen ei ollut matonhapsujen suoriste-
lija, ei kirjanpitäjä, eikä charlotte russejen leipoja. Ei var-
sinkaan viimeksi mainittu, sillä jos hänen tehtävänsä olisi
valmistaa vadelmakermahyytelö, hänen ajatuksensa har-
hautuisivat auttamatta johonkin toiseen leivonnaiseen,
marenkeihin, kassin pohjalta löytyneeseen outoon avain-
nippuun, Greenwich Villageen ja neljäkymmenenviiden
asteen kulmassa kohoaviin metalliportaisiin, Mambo
Italianoon, mihin tahansa mikä veisi hänen mietteensä pois
vaaleanpunaisesta kermaunelmasta. Hän ei koskaan saisi
charlotte russea valmiiksi, sillä ennen kuin ensimmäis-
täkään munaa olisi vatkattu hän olisi jo lähtenyt kadun-
kulman kuppilaan kuuntelemaan Benny Goodmanin ja
joutunut erään radistin mukana valtamerilaivaan, joka
suuntasi kohti maailman kaakkoiskulmaa ja Campbellin
saarta.

Maxwell suoristi kirjepaperin ja alkoi lukea.

*...joulupäivänä, kun Georgina työnsi kielensä mistelinoksan
alla erään tweedpukuisen miehen suuhun. Se oli mielenosoi-
tuksellinen suudelma, sillä Georgina halusi nöyryyttää minua.
Todellisuudessa hän nöyryytti vain itseään, kun kuvitteli saalis-
taneensa sammaleenvihreään metsästyspukuun sonnustautu-
neen miehen nenäni edestä. Asia ei olisi voinut minua vähem-
pää kiinnostaa. Näin heidän myöhemmin roikkuvan toisiaan
vasten olohuoneen nurkassa. He siirtelivät jalkojaan laiskasti
musiikin tahdissa, ja voin vakuuttaa ettei se ollut mitään lindy
hoppia. "In the Mood" oli vaihtunut "Out of Orderiksi". Naiset
keskustelivat kellohelmoistaan ja kampauksistaan keskenään
kuin viritettyinä samaan rytmiin. "In the Mood" oli vaihtu-
nut "I'm Gorgeousiksi". Ja miehet puhuivat Wall Streetista, ylös
kipuavista ja alas syöksyvistä osakekursseista. Kaadoin kun-*

non tujauksen brandya muskotilla maustettuun munatotiini. Mitä muutakaan olisin voinut tehdä, Bruno? Mitä muutakaan? Törmättyäni pienessä välikössä "I'm always in the mood"-mieheen, jonka ohi pääsin vain vaivoin, livahdin parvekkeelle. Olin Upper East Sidella juhlassa, jotka eivät olleet minun juhiani, ihmisten kanssa joita en tuntenut. Parvekkeelta näkyi koko juhliva Manhattan, valkoiseen lumipeitteeseen hunnuttautuneena, valkoiseen minkkistoolaan kietoutuneena, valkoiseen elämäntapaan verhoutuneena. Kuukin oli valkoinen ja koko maailma mustavalkoinen.

Hänestä ei ole kuulunut mitään kokonaiseen vuoteen. Vuoteen! Kun kirjoitan tätä, kurkkuaani kuristaa, aivan kuten parvekkeellakin, jossa tein päätöksen lähteä ja etsiä hänet siltä kaukaiselta saarelta. Pari päivää myöhemmin törmäsin lehti-ilmoitukseen, jossa eräs Paco-sissi-niminen mies vuokrasi bensa-asemansa yläkerrasta huonetta hartaalle kristitylle tuolta samalta saarelta. Kirjoitin miehelle, myin Mooseksen Jeesuksesta ja Benny Goodmanin levyn parista dollarista. Nyt olen laivassa ja näen Ellis Islandin jäävän taakse. Käänän historian sivuja väärään suuntaan.

Sinun

Liz.

– Kirjasi juoni on sekava ja logiikka hataraa, Trotski huomautti nyrpeänä. – Miksi tämä nainen lähtee, jos hän on kerran saanut vapaan maailman kansalaisuuden, päässyt Manhattanin hienostopiireihin ja omistaa Benny Goodmanin levyn? Minne tämä hauras nainen on nyt matkalla? Takaisin rautaesiripun taakse?

– Liz ei ole hauras, eikä hänen matkansa suuntaudu itään vaan etelään.

Parahin Bruno, lähdöstäni oli kulunut vain viisi päivää, kun merenkäynti yltyi hurjaksi. Istuin päivällissalongissa lautasella merikrotti, hyytelöityjä tomaatteja ja niitä ihania pieniä pikkelssikurkkuja, kun pöytien lomassa keikkuva tarjoilija muuttui kahdeksi ja nämä kaksi tarjoilijaa lähtivät huojuamaan minua kohden rinta rinnan. Eikä kyse ollut pelkästään tarjoilijasta, myös peilit, pöydät, Tiffany-lamput ja pikkelssikurkut kahdentuivat. Päivällissalonki oli muuttunut kahden kertotauluksi, ja pariskunta tarkoitti nyt neljää henkeä, neljä hyytelötomaattia kahdeksaa ja viisi pyöreää ikkunaa kymmentä. Ennen kuin tarjoilijat ennättivät luokseni, kenties kysymään minulta ja kaksoisolennotani oliko kaikki hyvin, sain voimakkaan pahoinvointikohtauksen ja kaikki pimeni. Heräsin myöhemmin hämärästä hytistä yksin enkä kyennyt nousemaan sängystä. Tuntui kuin kaikki minussa olisi painunut kasaan rintakehää ja poskipäitä myöten. Kuin jokin voima olisi imaisut kaiken sisäänpäin, myös ääneni, joka tuntui kuiskaavan jostain kaukaisuudesta rukouksen: ”Hyvä Jumala, anna purtemme vielä kestää, anna minun nähdä Sierra Leone ja Hyvän-toivonniemi. Tiedän ettei pelkkä hyvä toivo ja merenkulkutaito riitä, kun Atlantti kohtaa Intian valtameren, kun kylmät merivirrat törmäävät kuumiin ja merirosvot hyökkäävät laivaan Saint Helenasta. Hyvä Jumala, anna purtemme kulkea suotuisissa tuulissa kaksitoista solmua, äläkä aseta eteemme särkyneitä loistoja ja rikkoutuneita merimerkkejä, jottemme eksyisi reitiltä. Mutta jos purtemme kuitenkin uppoaa ja se on Sinun tahtosi, minä olen siihen valmis.”

Oksensin peltisankoon ja kierähdin seinää vasten. Miksi minulle olisi pelastusta tarjolla? Olin kiinnittänyt, pantannut ja myynyt sieluni, kyseenalaistanut sen olemassaolon, tavoittelut nopeita voittoja. Meri jatkoi vellomistaan. Laiva heittelehti vailla minkäänlaista suuntaa siinä valtavassa kalakeitossa. Se

oli sopa de mariscos: simpukoita, kalmareja ja rapuja. Laimamme oli punainen suippopaprika sen porisevalla pinnalla, ja se jos mikä on treif. Seitsemäntenä päivänä myrsky lakkasi, oli kuin sitä ei olisi koskaan ollutkaan. Perämies kirjaisi lokiin vain viisi solmua ja myöhemmin jonkin puoliksi uponneen tunnistamattoman esineen Kap Verdessä.

Saavuimme muutaman viikon päästä aurinkoiseen Kalk Bayhin Afrikan lounaiskolkassa. Olin 2 250 merimailin päässä määränpäästäni ja siitä bensa-asemasta, jonka yläkertaan Paco-sissi oli sijannut minulle vuoteen. Valtavat Arctocephalus pusillus pusillus -hylkeet makoilivat kiiltävinä pötkylöinä kivisillä laitureilla, välittämättä mekastuksesta ympärillään. Ne näyttivät uupuneilta, toisin kuin kalastajat, jotka olivat juuri palanneet mereltä huutokauppaamaan saalistaan. Veneiden lastia purettiin, kalaa perattiin ja verkkoja selviteltiin. Meitä yhdisti taustalla kimmeltävä kirkkaanvihreä meri, satamaltaassa loiskuva vesi, joka tanssitti oransseja poijuja iloisesti pinnallaan. Mutta se myös erotti meidät, erotti minut Maxwellista. Illalla näin taivaalla Kulmaviivoittimen, niin kuin Nicolas Louis de Lacaille oli nähnyt sen astronomisella tutkimusmatkallaan Hyväntoivonniemellä 1751.

Sinun

Liz.

**Riemastuttavan älykäs ja
kiehtova romaani vapauden ja
rakkauden kaipuusta ja
siitä miten mahdotonta
todellisuutta ja kirjallisuutta
on erottaa toisistaan.**

Kirjailija istuu kuulusteluhuoneessa epäiltynä rikoksesta. Hänen päähenkilönsä, yksityisetsivä Maxwell Stern, puolestaan seisoo pariisilaisessa kadunkulmassa ja odottaa asiakasta. Pian käy ilmi, että asiakas on murhattu ja että hän on jättänyt Sternille tehtävän: tämän pitää etsiä käsiinsä Liz London -niminen nainen, joka on viimeksi nähty La Libertyn saarella.

Myös kirjailija on kiinnostunut keskellä valtamerta kohoavasta saaresta, onhan hänen elämänsä rakkaus muuttanut sinne lähdettyään yhteisestä kodista. Komisario Trotski tuntuu sen sijaan olevan kiinnostuneempi kirjailijan tekeillä olevasta romaanista kuin siitä, mitä tapahtui eräänä joulukuisena päivänä. Mutta mistä kirjailijaa oikein epäillään? Istuuko tämä kuulusteltavana vakavasta rikoksesta vai vääränlaisen romaanin kirjoittamisesta?

